

ภาวสวะ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหารธรรม วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “สงสัยในการภาวนา”

ขอกราบนมัสการหลวงพ่อกะผมมีข้อสงสัยในการภาวนา ขอกราบเรียนถามดังนี้ครับ

ในการภาวนา ผมมีความเห็นว่า จิตคือตัวภพ คือเครื่องมือสำหรับผลิตอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด และผมมีความเห็นว่า ตัวจิตคือตัวภพนี้ดำรงอาศัยอยู่ในวิภังขาร ผมขอกราบเรียนถามดังนี้ครับ

๑. ในความเห็นของผมนี้ผิดถูกประการใด กราบขอหลวงพ่เมตตาแนะนำด้วยครับ

๒. ผมจะออกจากวิภังขารนี้ได้อย่างไรครับ เพราะผมอาศัยจิตนี้อยู่ และจิตนี้อาศัยอยู่ในวิภังขาร

ขอกราบเท้าหลวงพ่ด้วยความเคารพอย่างสูงครับ

ตอบ : นี่คำถามนะ คำถาม คำถามมันถามจากผู้ที่ไม่ฝึกหัดประพฤตินิสัย เวลาผู้ที่ฝึกหัดประพฤตินิสัยนะ เวลาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ศึกษาค้นคว้าของเรา ศึกษาค้นคว้าของเรามากน้อยขนาดไหน แล้วเวลาเราจะฝึกหัดปฏิบัติมันฝึกหัดปฏิบัติพร้อมไปกับค้นหาความทะยานอยากคือกิเลสในหัวใจของตน เราไม่เข้าใจเลยว่าการฝึกหัดประพฤตินิสัยธรรมนั้น

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเริ่มจากศีล สมาธิ ปัญญา ศีลคือวัตรรอบขอบเขต สมาธินะ ถ้าทำความสงบของใจได้ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี แล้วเวลามันเกิด

ภาวนามยปัญญา เราจะมหัสจรรย์ในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามากมาย
มหาศาล

แต่เวลาจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ เพราะเริ่มต้นจากคนหนา ปุณชนคนที่ไม่รู้ต้น
สายปลายเหตุ ไม่รู้ที่มาที่ไป รู้แต่การเกิดมาในโลกนี้ในวัฏฏะนี้พร้อมกับอวิชชาคือพญามาร มี
แต่กิเลสต้นหาความทะยานอยากเท่านั้นที่ให้ผลลบ ให้ผลกับการประพฤติปฏิบัติให้ผิดพลาด
ให้มีความทุกข์ความยากในชีวิตนี้ มันเป็นเรื่องของกิเลสๆ ทั้งสิ้น

แต่เวลาจะฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา เราจะฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาอย่างไรถ้าไม่มีอำนาจวาสนา
แล้วอยู่ในยุคของสังคมรุ่งเรืองหรือสังคมเสื่อมทราม ถ้าสังคมเสื่อมทรามไป

ยุคที่รุ่งเรืองที่สุดคือยุคสมัยพุทธกาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม องค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้แนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารภนารื้อสัตว์ชน
สัตว์ๆ ใจ ใครมานี้มีเมตตาสงสารเขามากเลย แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนทุกๆ
คนใหม่...ไม่สอน ไม่สอน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเล็งญาณ เล็งญาณว่าคนนั้นมีอำนาจวาสนาหรือไม่
พึงเทศน์ฟังธรรมเข้าใจหรือเปล่า ถ้าเขาไม่มีอำนาจวาสนานะ ปล่อยผ่านไปๆ แล้วถ้าเขามี
วาสนาของเขาจะ อนุปพิภกา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมๆ ใจ

แต่ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตรัสรู้แล้วจะอบรมบ่มเพาะใคร

เริ่มต้นตั้งแต่อุทกดาบส อาฬารดาบสนะ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเคย
ไปศึกษากับเขา พอศึกษากับเขา รู้ เพราะเขาได้สมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘ คือเขาทำฌานสมาบัติได้
จะไปสอนเขา เล็งญาณ โอ้ย! ตายไปเสียแล้ว จะไปสอนใคร

เวลาไปสอนนะ ถ้าเล็งไป ปัญจวัคคีย์ ปัญจวัคคีย์อยู่อบรมบ่มเพาะกับพระพุทธเจ้า ๖
ปี พระพุทธเจ้านะ พยายามศึกษาค้นคว้าเข้มข้นเข้มงวดขนาดไหน ปัญจวัคคีย์เห็นหมด ปัญจ
วัคคีย์ทำตามหมด เพราะรอให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม

ฉะนั้น เวลาถึงญาณๆ ไปแล้ว อาฬารดาบส อุทกดาบสก็ตายไปเสียแล้ว น่าเสียดายน่าเสียดาย คนที่ตายไปแล้วเขาไม่มีโอกาสได้ฟังเทศน์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งๆ ที่เขามีโอกาส เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงญาณดูแล้วว่าเขาควรได้ แต่เขาสิ้นชีวิตไปก่อน

ฉะนั้น พอถึงญาณต่อเนื่องก็มาได้ปัญจวัคคีย์ เวลาไปเทศน์ปัญจวัคคีย์ เพราะปัญจวัคคีย์อยู่กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ๖ ปี แหม! เข้มข้น ทำด้วยความพุทธภิริยา ทรمانร่างกายสุดยอด

แต่พอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศึกษาค้นคว้ามามากน้อยขนาดไหนมันไม่ใช่ทางแล้วแหละ เวลาจะเอาจริงเอาจังขึ้นมา ระลึกถึงตั้งแต่เป็นราชกุมาร ทำความสงบของใจได้ฉันอาหารของนางสุชาดาเพื่อฟื้นฟูร่างกาย ปัญจวัคคีย์ทิ้งไปเลย เพราะอะไร

เพราะย้อนกลับมา ย้อนกลับมาเรื่องอาหาร เรื่องความเป็นอยู่ทางโลก แสดงว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถอยจากความเพียรออกมาแล้ว นี่ความเข้าใจของปัญจวัคคีย์ไง

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม จะไปสอน ปัญจวัคคีย์คัดค้านนัดกันว่าจะไม่รับ แต่ด้วยบุญด้วยกุศลไง ก็รับไปด้วยสัญญาตญาณ เวลาแสดงธรรมนะ ยังดีดั่งยังอวดเก่งว่าตัวเองเข้มข้นกว่าเจ้าชายสิทธัตถะกลับไปฉันอาหารของนางสุชาดา

สุดท้ายแล้วเวลาประพฤติปฏิบัติ วันวิสาขบูชาไง บุญเพนิวาสนุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อันนี้เป็นอดีตอนาคต อาสวัชยญาณ นี่แหละอันนี้มันเป็นทางสายกลางในพระพุทธศาสนา

ดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ ปัญญาชอบ ความชอบธรรมในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง อาสวัชยญาณทำลายอวิชชาในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทางสายกลางในพระพุทธศาสนา

แสดงธัมมจักขุ นี่ไง ทางสายกลางในพระพุทธศาสนาคือมรรค ๘ ดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ ปัญญาชอบ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ด้วยความชอบธรรม ทางสายกลางในพระพุทธศาสนา

ฉะนั้น เวลาเทศนาว่าการไป ปัญจวัคคีย์ผู้ที่จะรับ รับคือจะศึกษาค้นคว้าธรรมชาติของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แสดงธรรมอันเดียวกัน อัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม องค์เดียว ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๔ พระอัสสชิ มหานาม พวกนี้ยังไม่ได้

นี่ไง นี่อำนาจวาสนาของคนไ้ สิ่งที่เกิดนิสัยที่สร้างสมบุญญาธิการมาไ้ กิจจญาณ กิจจญาณคือลักษณะ คือการกระทำ กิจ สัจจญาณคือสัจจะความจริง นี่ไง มีสัจจญาณ มีกิจจ ญาณ มีวงรอบ ๑๒ มีสัจจะมีความจริงในพระพุทธศาสนา

สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้น มีกิจจญาณ มีสัจจญาณ มีกิจ ๑๒ เป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา ในหัวใจของพระอัญญาโกณฑัญญะ สงฆ์องค์แรกของโลก นี่ทางสายกลางในพระพุทธศาสนา สิ่งที่มีการกระทำ การกระทำนี้เป็นสัจจะเป็นความจริงไ้ ถ้าเป็นสัจจะเป็นความจริง นี่องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ

ฉะนั้น เราจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา คำถามๆ นี่ไง “ผมศึกษาค้นคว้า ผมอยากจะ ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติธรรม” ฉะนั้นถึงว่า “ในการภาวนาผมมีความเห็นว่าจิตคือตัวภพ”

ใช่

“คือเครื่องมือสำหรับผลิตอารมณ์”

ไม่ใช่ ไม่ใช่ ไม่ใช่เพราะอะไร นี่ไง ชาติรู้ สิ่งที่ถูกรู้ สิ่งที่ถูกรู้ไ้ อารมณ์ เป็นเครื่องผลิต อารมณ์ อารมณ์เกิดจากไหน รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

สังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง สิ่งที่มีมันจะผิๆ มันผิที่ขันธ์ ๕ นี่ ตัวภพ ตัวภพ มันผิอย่างไร

นี่ไง ถ้าความเห็น ความเห็นก็คือความเห็นไ้

“ตัวจิตคือตัวภพ คือเครื่องมือผลิตอารมณ์”

มันผลิตอย่างไรล่ะ มันมีเครื่องมือตรงไหนล่ะ แล้วมันผลิตอะไรล่ะ

ถ้ามันจะเป็นสังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง สังขารชั้นฐ รูป เวทนา สัญญา
สังขาร วิญญาณ

อารมณ์ อารมณ์เกิดจากอะไร

อารมณ์ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ชั้น ๕ มันถึงเป็นอารมณ์ขึ้นไป แล้วจิต
เป็นผู้เสวย นี่เสวยอารมณ์ไง แล้วเวลาอารมณ์ฯ เวลามันเสวย นี่มันข้อเท็จจริงขององค์สมเด็จพระ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ของผู้ที่ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติรู้จริงเห็นจริง

แต่ของเรามีจริง มีอะไร ผู้ที่ฝึกหัดปฏิบัติใหม่มีอะไร

มีแต่ความรู้สึกนึกคิด แล้วความรู้สึกนึกคิดนี้ไปคิดในธรรมชาติขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็เออออห่อหมกกันไป เออออห่อหมกแล้วก็เอออวย แล้วมันเป็นอะไร มัน
เป็นความจริงตรงไหน แล้วมันเป็นข้อเท็จจริงอย่างไร มันเป็นข้อเท็จจริงไปไม่ได้ มันเป็น
ข้อเท็จจริงไม่ได้ เห็นไหม

ฉะนั้นถึงว่า “๑. ในความเห็นของผมนี้ผิดถูกประการใด กราบขอหลวงพ่เมตตา
แนะนำด้วย”

มีความเห็นถูกผิดประการใด เริ่มต้น เริ่มต้นของคนที่ไม่ฝึกปฏิบัติ ถ้าเริ่มต้นของคนที่ไม่
ฝึกปฏิบัติ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านถึงมีข้อวัตรปฏิบัติไ

การศึกษาค้นคว้าธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระมหาบัว พระ
มหาบัวเป็นพระอรหันต์ แต่ก่อนที่พระมหาบัวจะเป็นพระอรหันต์ ท่านบวชแล้วท่านก็ศึกษา
ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน ท่านบอกว่า ตั้งใจไว้ว่าจะศึกษาให้ได้มหา
คือจบ ๓ ประโยคแล้วจะออกประพฤติปฏิบัติ

เวลาศึกษาค้นคว้ามาจนเป็นมหาแล้วจะออกประพฤติปฏิบัติ คนที่มีอำนาจวาสนามี
เขาวนัปัญญา ครูบาอาจารย์ทุกสำนักต้องการดึงไว้เพื่อให้เป็นบุคลากร เพื่อให้มีการศึกษา
ค้นคว้าในสำนักของตน

ดูสิ ในการศึกษาค้นคว้าในปัจจุบันนี้ วัดใดมีพระนิสิตที่ศึกษาแล้วสอบได้ ๙ ประโยค
เขาทำเป็นความดีความชอบ เขาทำเป็นสำนักปฏิบัติ สำนักเรียนดีเลิศเลิศ

นี่ก็เหมือนกัน เขาก็จะเอาหลวงตาพระมหาบัวไว้เป็นนักศึกษา เป็นครูสอนภาคปริยัติ
แต่ท่านตั้งใจจะออกประพฤติปฏิบัติขวนขวาย ท่านบอกว่า ได้ยินชื่อเสียงกิตติศัพท์กิตติคุณของ
หลวงปู่มั่นตั้งแต่ท่านยังเป็นเด็กๆ ฉะนั้น ถ้าจะศึกษาค้นคว้ามันก็ต้องมุ่งหน้าไปสู่ครูบาอาจารย์
ที่ถูกต้องชอบธรรม

เวลาไปฝึกหัดปฏิบัตินะ เวลาเข้าไปหาหลวงปู่มั่นไ้

มหา มหาเรียนมาถึงเป็นมหานะ ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เราชาวพุทธถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระพุทธ พระพุทธเจ้าคือศาสดาของเรา พระธรรม
พระธรรมคือที่มหาเรียนมานั้นแหละ ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเราๆ เราก็เรียนพระธรรม สัจ
ธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการไว้ พระสงฆ์ พระสงฆ์ตั้งแต่พระอัญญา
โกณฑัญญะลงมา

ฉะนั้น มหาจะมาศึกษาค้นคว้า มหาจะมาหานิพพานๆ นิพพานไม่ได้อยู่ในตำรับตำรา
นิพพานไม่ได้อยู่ในวิชาการ นิพพานไม่ได้อยู่ในที่ไหนทั้งสิ้น นิพพานอยู่ในหัวใจของคน

ฉะนั้น เวลาท่านมหาจะประพฤติปฏิบัตินะ สิ่งที่เราเรียนมานั้นนะให้เก็บใส่
ลิ้นชักสมองไว้ แล้วลั่นกุญแจมันไว้อย่าให้มันออกมา แล้วฝึกหัดตามข้อเท็จจริงๆ ถึง
ที่สุดแล้วธรรมและวินัยจะเป็นอันเดียวกันเลย

แล้วท่านก็ประพฤติปฏิบัติมาจนหลวงตาพระมหาบัวท่านลั่นกิเลส ท่านเป็นพระ
อรหันต์ ท่านบอกว่าเป็นอันเดียวกันเลย เป็นอย่างนั้นจริงๆ แต่กว่าจะเป็นจริงนะ ล้มลุก

คลุกคลานมา ๙ ปี สละชีวิตตายแล้วตายอีกอยู่ปากตาย นี่เวลาปฏิบัติไปตามข้อเท็จจริงนั้น หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านถึงมีข้อวัตรปฏิบัติใด

ศึกษามีความรู้นี้ไง “ผมฝึกหัดภาวนา ผมมีความเห็นว่า...” นี่เราศึกษาประพจน์ ปฏิบัติมา แล้วถ้าศึกษาประพจน์ปฏิบัติมาแล้วมีความเห็นอย่างไรเก็บมันไว้ ศึกษาปริยัติ ปฏิบัติมาแล้วเข้าใจอย่างนี้ แล้วก็จะฝึกหัดอย่างนี้ ปฏิบัติอย่างนี้

“จิตเป็นตัวภพ จิตมันเป็นผู้ปรุงแต่งสังขารอารมณ์”

มันมีผู้ร้ายอยู่หมดเลยไง แล้วเราปฏิบัติไปเราก็ไล่ล่าเลยนะ ไล่ล่าผู้ผลิตอารมณ์ ไล่ล่าหมดเลย มันก็หลบหลีกหมดเลย แล้วเหลืออะไรละ เหลืออะไร เหลือความว่าง เพราะเข้าใจหมดแล้วไง แล้วความว่างเป็นอย่างไร

เวลาเราจะฝึกหัดประพจน์ปฏิบัติ ถ้าเรามีอำนาจวาสนานะ เรามีครูมีอาจารย์ กาลามสูตร ไม่เชื่อทั้งนั้น ไม่เชื่อ ไม่เชื่อใครเลย แล้วฝึกหัดปฏิบัติให้เป็นความจริงขึ้นมา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนไว้แล้ว

กาลามสูตร ห้ามเชื่อ ห้ามเชื่อ ห้ามเชื่อ

ไอนี้ก็เลสมันก็หลอกแล้วชั้นหนึ่ง “เรามีความเห็นว่ามันเป็นตัวผลิตอารมณ์”

แล้วผลิตอารมณ์แล้วเป็นอย่างไรต่อ

นี่ไง เพราะเขาบอกว่า “ในความเห็นของผม ผิดถูกประการใด”

ผิดถูกประการใด เราก็พุทโธสิ หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ ถ้าเป็นพุทธานุสติ กำหนดลมหายใจเป็นอานาปานสติ แล้วถ้าใช้ปัญญาๆ ไป เราก็ใช้ปัญญาไปเป็นปัญญาบรมสมาธิ

ฉะนั้น ถ้ามันอบรมสมาธินะ เวลาคิดเท่าไรก็ไม่รู้ ต้องหยุดคิด ถ้าเป็นปัญญาบรมสมาธิมันเท่าทันมันจะหยุดหมด หยุดแล้วมันก็คิดอีก

แต่เวลามันฝึกหัดๆ เวลามันหยุดแล้ว หยุดแล้วทำอย่างไรต่อ

หยุดแล้วก็พุทโธไปเรื่อย ๆ ถ้ามันยังไม่คิด ถ้ามันคิดก็ใช้ปัญญาต่อเนื่องไป แล้วถ้าความหยุดนั้นบ่อยครั้งเข้า ๆ เราเห็นความหยุดนั้นบ่อยครั้งเข้า เราเห็น

คิดเท่าไรก็ไม่รู้ ต้องหยุดคิด แล้วหยุดอย่างไรล่ะ

หยุดคิดนั้นคือสมาธินะ สมาธิคือมันหยุดไง แต่สมาธิมันแว็บเดียว ๆ มันหยุดไม่ได้นาน แล้วถ้ามันรู้มันเท่าทัน มันจะรู้เลย

เวลารู้ว่า “จิตคือตัวภาพ เป็นตัวผลิตอารมณ์”

มันจะรู้เลยถ้ามันหยุด มันผลิตอะไร ถ้ามันหยุด สัมมาสมาธิคือจิตตั้งมั่น แล้วมันตั้งมั่นหรือไม่ตั้งมั่น แล้วมันไม่ตั้งมั่น เวลามันยอมมันเผยใจ ฉะนั้นถึงว่า จิตมันคือตัวภาพ แล้วเราก็จะไปทบทวนทำลายตัวจิต ภาวสวะ

ฉะนั้น เวลาธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธรรม ๆ ท่านสอนไว้ในพระไตรปิฎก อาสวะ ๓ กิเลสสวะ อวิชชาสวะ ภาวสวะ อาสวะ ๓ แล้วเวลาคนที่ฝึกหัดปฏิบัติก็จะไล่ล่ากิเลสสวะ ไล่ล่าอวิชชาสวะ เพราะอวิชชา กิเลสมันชัดเจน กิเลส ๆ ตัณหาความทะยานอยากก็คือกิเลสไง ความไม่รู้ ไม่รู้ในอะไรเลย นั่นก็อวิชชาไง

แล้วเวลาฝึกหัดปฏิบัติ เวลาครูบาอาจารย์ของเราที่เป็นธรรม ๆ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านเป็นธรรม ถ้าเราไม่รู้อะไรเลย เราจะทำอะไรได้ เราไม่เห็นอะไรเลย เราจะแก้ไขอะไรได้ แล้วเวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเป็นพระอรหันต์ ท่านทำไมจะไม่รู้ ท่านรู้ รู้เช่นเห็นชาติกิเลสตั้งแต่ลูกหลานถึงพ่อถึงแม่ถึงปู่ถึงย่ามันหมดนะ รู้หมด ไม่รู้เป็นพระอรหันต์ไม่ได้

แล้วเวลารู้แล้วจะทำอย่างไร จะปฏิบัติอย่างไร

ผู้ที่ฝึกหัดปฏิบัติมากก็ถือกระบองมาคนละอัน จะทุบภาวสวะ จะทุบทำลายภาพ จะเป็นพระอรหันต์... หันจนตาย หันลงนรก

แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ เริ่มต้นมีข้อวัตรปฏิบัติ ทำความสงบของใจเข้ามา ใจสงบระงับ แล้วถ้าเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง อาสวะ ๓

เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเจียนอยู่เจียนตายเพราะกิเลสนี้แหละ กิเลสคือความอยากได้ อยากเป็น ไม่อยากเป็น ตัณหาความทะยานอยากคืออวิชชา ตัณหาความทะยานอยากคือกิเลส ความไม่รู้เท่าทันคืออวิชชา แล้วมันตั้งอยู่บนไหน มันก็ตั้งอยู่บนหัวใจ ตั้งอยู่บนภพ แล้วตั้งอยู่บนภพ ทำสมาธิก็ทำไม่เป็น ทำสมาธิก็ทำไม่ได้

เวลาทำสมาธิเป็นสมาธิแล้ว เป็นสมาธิแล้วนั่นคืออะไร

“สมาธิเป็นตัวเป็นตนนะ”

ภพอย่างหยาบ ภพอย่างกลาง ภพอย่างละเอียด สักกายทิฐิ วิจิกิจา สิลัพพตปราชญ์ มันตั้งอยู่บนอะไร แล้วมันมีอะไรผสมปนเปมา นี่ครอบครัวของมารไง มันมีกิเลส มันมีอวิชชา แล้วมันมีภาวสวะ ภพอย่างหยาบๆ เพราะมันสะเทือนกันหมดใจ

ถ้ามันสะเทือนกันหมด ถ้าจิตมันสงบแล้วถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันเห็นกิเลส อ้าว! รู้จักกิเลสหรือยังล่ะ มันเห็นกิเลส โอ้โฮ! มันมหัศจรรย์ มันสะดุ้งเลย

ถ้ารู้จักกิเลส เห็นกิเลสตามความเป็นจริง มันจะเห็นได้อย่างไร

มันจะเห็นได้ตั้งแต่สมถกรรมฐาน ทำความสงบของใจเข้ามา ทำความสงบของใจเข้ามา ใจสงบแล้วเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความเป็นจริง คือเห็นในแนวทางสติปัฏฐาน ๔ ในพระพุทธศาสนา

ไอ้ที่พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณานะ นั่นมันท่องบ่น นั่นทางวิชาการ แล้วถ้ามันเป็นอวิชชา มันเป็นกิเลส เพราะมันไม่รู้ แล้วมีความอยากได้อยากดี มันก็สร้างอารมณ์กัน มันเป็นวิปัสสนิกัง ถ้ามันเป็นทางโลกนะ มันเป็นคนโลกีย์ มันเป็นไสยศาสตร์ ไสยเวทไปเลยนะ มันเป็นลูกจ้างลูกม่า เป็นเจ้าพ่อเจ้าแม่ขุนนะ เป็นอวิชชา เป็นผีเป็นนาง ไอ้ย! เป็นสายมูนั่นไง ศาสนาสอนกันอย่างนั้นหรือ ศาสนาเป็นอย่างนั้นหรือ แล้วครูบาอาจารย์ที่สอนสอนอย่างนั้นหรือ เวลาภาวนาเป็นหมวดเป็นหมู่

เวลาหลวงตาพระมหาบัวท่านก็พูด อยากให้ชาวพุทธหัดพุทโธ ๆ ไว้ในใจบ้าง
หัดประพจน์ปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นจริงเป็นนิสัย

แต่เวลาจะประพจน์ปฏิบัติขึ้นมาให้เข้าสู่ทางสายกลางในพระพุทธศาสนานี้ยากมาก
เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมไว้ เทวเม ภิกขเว ทางสองส่วนที่ไม่ควร
เสพ อตตกิลมณานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค

เวลาจิตมันสงบ จิตไปรู้ไปเห็น กามสุขัลลิกานุโยค มันไปหมดแล้ว แล้วจะเข้าทางสาย
กลางในพระพุทธศาสนา ทำความสงบของใจเข้ามา ทำความสงบของใจเข้ามา

แล้วทำอย่างไรให้มันสงบละ แล้วทำอย่างไรให้มันมีบาทมีฐานละ

มีบาทมีฐานนะ หลวงปู่มันไ้

“จิตเป็นอย่างไร จิตเป็นอย่างไร”

จิตเป็นสมาธิไหม สมาธิขั้นไหน สมาธิเหลวแหลก สมาธิที่มันเสื่อมแล้วไม่มีสมาธิ มีแต่
สัญญาที่ความจำได้หมายรู้ แล้วก็พยายามยึดมั่นความจำได้หมายรู้อันนั้นไว้

เราจะบอกว่า เวลาสังคัมประพจน์ปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ที่เหลวแหลกมันไม่มีความจริง
มันไม่มีจุดยืน มันไม่มีสัจจะ แล้วเวลาลูกศิษย์ลูกหาที่ประพจน์ปฏิบัติมาก็เหลวไหล มันละเมอ
เพื่อพัก มันส่งออก มันไปรู้ไปเห็นร้อยแปดพันเก้าอย่างนั้นนะ แล้วอาจารย์ก็ตื่นตื่นไปกับเขา ยก
ยอปอปั้น เอออวยกันไป สังคัมอย่างนั้นใช้ไหม

สมาธิคือสมาธิไง ถ้าจิตมันสงบระงับเข้ามา สงบอย่างไร สงบมากน้อยขนาดไหน แล้ว
สงบแล้วนะ มันส่งออกหมด

มีพระมากมายมหาศาลบอกว่า เวลาจิตสงบแล้วเห็นจิตออกไปจากร่างไปเห็นตัวเอง
นั่งอยู่

มันก็แค่อาการของใจเท่านั้น

อาการของใจเป็นได้หลากหลายนัก นี่ไง เวลาวิตก วิจารณ์ ปิติ สุข ปิติ ปิติมันเป็นปิติเล็ก ปิติน้อย ปิติปานกลาง ปิติที่เข้มข้น แคंपิติ พอจิตสงบแล้วปิติมันไปได้หลากหลายเลย แล้วไปได้ หลากหลาย แล้วแค่นี้เองหรือ นี่มันอยู่ในวิตก วิจารณ์ ปิติ สุข เอกัคคตารมณนะ มันอยู่ในองค์ของ สมาธิ

เวลาเข้าสมาธิแล้วมันหลากหลายหมดเลย แล้วถ้าอาจารย์ไม่เป็น พอแคंपิติมันไปรู้ไป เห็นอะไรก็ โอ้โฮ! บรรลูละครมๆ จะเอาไม่ตะบองไปตีภพ...ไร้สาระ

ภพนี้เห็นได้ยากมาก ภพ ตัวจิตเดิมแท้คือตัวภพ ตัวจิตเดิมแท้ หลวงปู่ฝั้นก็ติด หลวงปู่คำดีก็ติด หลวงปู่บัวก็ติด ติดคือไม่เห็นใจ ติดคือไม่รู้จักภพ คิดว่าตัวเองสิ้นแล้ว ไม่เห็นภพ ภพเป็นตัวที่เห็นได้ยาก แต่ถ้าเป็นกิเลส เป็นอวิชชา ได้ เข้าใจได้ แล้วตัวภพ ตัวอย่างไร

นี่บอก จิตคือตัวภพ

จิตเดิมแท้มีผ่องใส จิตเดิมแท้หมองไปด้วยอุปกิเลส

จิตเดิมแท้มีผ่องใส จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส

ไอ้คนภาวนาไม่เป็นนะ แคผ่องใสๆ ผ่องใสคือนิพพาน ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม มันไม่ได้ ทำอะไรกันมาเลย มันไม่เคยใช้สติใช้ปัญญาในการฝึกหัดประพฤติกปฏิบัติในแนวทางสติปัฏฐาน ๔ ไม่เคยจิตสงบระงับจนเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม

แค่เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ต้องตามความเป็นจริงนะ

ไอ้มันมันไม่ได้เห็น ไอ้ที่เขียนมาครั้งที่แล้วนะ “ไปรู้ไปเห็น โอ้โฮ! จิตมันมหัศจรรย์ จิตมัน ยิ้ม จิตมัน...” นี่คือการทั้งนั้น แล้วมีคนเป็นอย่างนี้ทั้งนั้น แล้วคนที่ประพฤติกปฏิบัติมากก็เป็น อย่างนี้ทั้งนั้น แล้วถ้าเป็นอย่างนี้ทั้งนั้น ในการฝึกหัดประพฤติกปฏิบัติในวงกรรมฐาน นี่คือการ ส่งออก นี่คือการของจิต แล้วถ้าจิตไม่มีอำนาจจะติด

นี่แค่เรื่องปลายเล็บนะ เรื่องขี้หมา เพราะจิตมันสงบแล้วมันจะมีอาการมากกว่านี้ เวลา
มันสงบเข้ามามันจะรู้จักว่าสงบอย่างไร

ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ พอเป็นสมาธิ เราจะรังสมาธิอย่างไร
เราดึงจิตเข้าสู่สมาธิ คลายออก ปล่อยจิตออกใช้ปัญญา จิตที่ใช้ปัญญาในการมี
สติสัมปชัญญะคุ้มครองดูแลให้จิตนี้ออกไปฝึกหัดใช้ปัญญา

เวลามันใช้ปัญญาในการพิจารณาเต็มที่แล้วกำลังมันไม่พอ แล้วมันหลงระเหิงเที่ยวไป
นะ จะรังจิตกลับเข้ามาสู่สมาธิอย่างไร จะต้องรังจิตกลับเข้ามาสู่ฐาน สู่ตัวของจิต ไม่ให้จิต
ออกไปทำงาน ถ้าจิตไปทำงาน ทำงานต่อเนื่องไปจนเสื่อมสภาพไป จนหลงผิดไปเลย ครูบา
อาจารย์องค์ใดจะคอยบอก แล้วบอกอย่างไร

มันไม่มีไ้ มันถึงต้องไม่มีขณะก็ได้ไง ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิมคือไม่ต้องทำอะไร มันมีอยู่
แล้ว สอนกันอย่างนี้ ไม่ต้องทำอะไร แค่อจิตตื่นก็รู้

ภูนอนหลับตื่นทุกวันเลย เดินไปผิดพลาดไปเหยียบตำหนามก็สะดุ้งตื่นทันทีเลย ไม่เห็น
รู้อะไร ก็รู้เหมือนเดิมนี้แหละ

คือเวลาพูด เวลาพูดมันเป็นปรัชญา มันเป็นตรรกะ มันเป็นความจริงขึ้นมาหรือไม่ ถ้า
มันไม่ความจริงขึ้นมา แล้วมีครูบาอาจารย์องค์ใดจะมาพูดล่ะ นี่มันไม่มีไ้ มันไม่มีเพราะ
อะไร เพราะไม่รู้กันทั้งนั้นไ้ ไม่รู้คืออวิชา กิเลสเต็มหัวใจ

แล้วอาสวะ ๓ กิเลสสวะ อวิชาสวะ ภวาสวะ ฉะนั้น เวลาทำลาย ทำลายอวิชา
ทำลายกิเลส แต่ไม่มีใครพูดถึงภวาสวะเลย

หลวงปู่มั่นพูดไว้ในมุตโตทัย

สิ่งที่สำคัญที่สุดคือภวาสวะ คือภพ

แต่ท่านรู้ท่านเห็น แล้วคนอื่นไม่รู้ไม่เห็น แล้วทำไม่ได้ แล้วทำไม่เป็น แล้วพอมาทั้ง
ธรรมๆ ขึ้นมาแล้วเราก็คิดของเราไง เราจะเอาอย่างนั้น จะทำอย่างนั้น แล้วมันก็เป็นธรรมะ
นิยาย นิยายธรรมะไง เราก็สร้างภาพ

“ไม่ได้สร้าง ทำจริงๆ”

ก็จริงๆ แต่มารยาสาไทย กิเลสมันเป็นอย่างนั้น แล้วก็วังวนวนเวียนอยู่อย่างนั้น ตัดทิ้ง

พุทโธๆ ใจ พุทโธ ทำความสงบของใจให้ได้ แล้วต้องทำเป็นสัมมาสมาธิ

นี่ไง เวลาทำพุทธานุสติใจ พุทโธๆ จนพุทโธหาย ใครๆ ก็หายหมดเลย ว่างหมดเลย เวลา
คุยกับหลวงพ่อก็ยังว่างๆ อยู่เลย

เราอยากจะถีบให้กระเด็นเลย ไร้สาระ ใ้ฉันมันอารมณ์ทั้งนั้น “พุทโธๆ พุทโธจนพุทโธ
หาย”

หายอย่างไร เม้า เผอเธอ กิเลสมันหลอกว่ามันหาย เ็งยังรู้สึกตัวอยู่ไหม

รู้

พุทโธได้ไหม

ได้

ทำไมไม่พุทโธล่ะ

พุทโธมันหายาบ

มันเป็นเรื่องไร้สาระมาก เพราะอานาปานสติ เราทำมาหมดแล้ว พุทโธๆ พุทโธ
ละเอียดขนาดไหน พุทโธๆ จนพุทโธดับ มันหายเพราะมันดับของมันโดยมิติ จากปุ่ชุน จาก
สถานะของความเป็นมนุษย์ เพราะอะไร

เพราะว่าฉานสมาบัตินี้วัดอุตตริมนุสสรธรรม ฉานสมาบัติก็สัมมาสมาธิ อุตตริมนุสสร
ธรรมคือธรรมเหนือมนุษย์ ความเป็นอยู่ของมนุษย์ สถานะของความเป็นมนุษย์ เราก็มีสมาธิ
แบบสมาธิของมนุษย์คือปุ่ชุน สมาธิสั้น สมาธิยาว มันก็เป็นเรื่องของศักยภาพของจิต

ฉะนั้น พุทโธๆ จนพุทโธดับหมด มันดับไปโดยข้อเท็จจริง ดับโดยชัดเจน ดับโดยสักแต่ว่าปรากฏ

คำว่า “พุทโธหาย” พุตก็นดาษดินไปเลย “พุทโธหาย พุทโธหาย” มันหายไปไหน มึงลืมเอง มึงจับใส่กระเป๋เอาไว้ไม่ยอมพุทโธกัน

แต่เพราะว่าคำว่า “พุทโธหาย” มันเป็นคำพุทโธหาย อย่างเช่นหลวงปู่มั่นใจ ไปอยู่กับมูเซอ พวกมูเซอเขามาจับผิดว่าเป็นเสือเย็น เพราะท่านเดินจงกรมอยู่นะ มาเฝ้าอยู่จนไม่มีปัญหา เข้าไปถาม

หลวงปู่มาทำไม

มาหาพุทโธ

พุทโธ ทำไมถึงมาหาละ

พุทโธหาย

แล้วชาวบ้านช่วยหาได้ไหม

ได้ ยิ่งชาวบ้านช่วยหายิ่งดีใหญ่เลย ยิ่งได้เจอพุทโธไวๆ จะได้ไปจากที่นี่ไง

ชาวบ้านเขาก็ไปพุทโธๆ กันจนเขาหายตามข้อเท็จจริงของเขา เพราะเขาเป็นชาวมูเซอ เขาซื่อสัตย์ เขาซื่อสัตย์ซื่อตรงกับการกระทำของเขา แล้วมันก็พุทโธๆ พุทโธละเอียด จากหายาบ จากกลาง จากละเอียด พุทโธๆ จนมันพุทโธแทบไม่ได้ มันละเอียดยับไปเลยละ ยิบขนาดไหนก็ต้องยิบจนถึงที่สุดของมัน พอถึงที่สุดของมัน มันดับโดยสัจจะโดยความจริง มันสักแต่ว่าปรากฏ เป็นอัปปนาสมาธิ

มูเซอ มูเซอเขาไปหาพุทโธเขาจนพุทโธเขาหายนะ ไอ้โฮ! มันสว่างโพลงหมดเลยนะ กำหนดจิตไปดูหลวงปู่มั่น ไอ้! พุทโธท่านไม่หาย พุทโธท่านครอบโลกธาตุเลย ไอ้พวกพุทโธเรา เด็กไร้สาระ กลับไปกราบท่านนะ ไอ้โฮ! นี่ไง ถ้าพุทโธหายตามความเป็นจริงมันต้องเป็นอย่างนี้

แต่เนื้ในวงปฏิบัติของเราพุทโธหายทั้งนั้นเลย หายมั่วๆ หายสลับๆ หายว่างๆ มีจิตาทั้งนั้นนะ

นี่เง เวลาภวสวะ ภาพก็เหมือนกัน เราฟังมาเยอะ ได้พวกเทศนาว่าการนะ “จิตเดิมแท้ ผ่องใส ผ่องใสคือนิพพาน จิตเดิมแท้นั้นนะคือตัวนิพพาน”...เฮ้ย! เพราะอะไร

คำพูดมันฟ้องหมดว่าเอ็งทำอะไรกันมา เอ็งไม่เคยทำอะไรกันมา แล้วไม่ได้ทำอะไรด้วย แล้วผลมันจะมีขึ้นมาได้อย่างไร

ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ เหตุผลต้องถูกต้องชอบธรรม สัมมาทิฐิความถูกต้องชอบธรรม สัมมาสมาธิมันเป็นข้อเท็จจริงของมัน แล้วข้อเท็จจริงของมัน ต้องรู้จักจัดการ รู้จักการบริหาร เพราะซ้ำแล้วซ้ำเล่าเง

เพราะคนเราพิจารณาไปแล้ว กิเลสครั้งเดียวมันไม่สิ้นสุด มันไม่สิ้นสุดก็ต้องฝึกหัดให้มันชำนาญขึ้น ให้มีความชำนาญ ให้มีการผ่อนหนักผ่อนเบา ถ้ากิเลสมันหลบเราก็ตอยออกมา ดึงกิเลสมันออกมาคอยพลิกคอยแพลง

หลวงตาพระมหาบัวท่านบอกเลย การฝึกหัดประพฤติปฏิบัติไ้อย่างกับหมาตาย

ปฏิบัติตรงเง เกรตรง ต้องปฏิบัติอย่างนี้ตลอด เกรตรงเลย กิเลสมันหัวเราะเลย เฮ้ย! มึงฉลาดขึ้นมาหน่อยหนึ่งสิ ภูหลอกมึงง่ายชิบหายเลย มึงไม่ฉลาดเลย มึงโง่เง่าเท่าตุ่นแล้วมึงบอกมึงจะฆ่ากิเลส มึงฝึกหัดให้มันฉลาดขึ้นมาสักนิดหนึ่งก็ย้งดินะ พลิกแพลงสักหน่อยสิ นี่หลวงตาต่ำทุกวัน ถ้ามันเป็นจริงๆ ขึ้นมา เห็นไหม

ฉะนั้นบอกว่า “ความเห็นของผม จิตคือตัวภพ”

ถูก แต่มันมีกิเลสสวะ มีอวิชชาสวะ มันเป็นอาสวะ ๓ กิเลสสวะ อวิชชาสวะ มันก็อยู่บนภพนี้แหละ แต่ภพอย่างหยาบ ภพอย่างกลาง ภพอย่างละเอียด

ในการฝึกหัดประพฤติปฏิบัติถ้ามีครูบาอาจารย์ เอ็งไม่ต้องไปแสวงหาภพ ถ้าภพคือสัมมาสมาธิ ก็เป็นตัวตน ก็คือภพ แต่ภพอย่างนี้ สัมมาสมาธิคือจิตสงบ กิเลสสงบตัวลง กิเลสยังเต็มตัวอยู่ กิเลสสมบูรณ์แบบอยู่ ภพนี้ภพพร้อมกับกิเลสค้นหาความทะยานอยาก

หลวงปู่มั่นท่านพูด

อวิชชาคือพญามารอยู่บนฐิติจิต ฐิติจิตนั้นแหละคือตัวภพ

ถ้ามันทำลายภพ มันทำลายอวิชชา มันพ้นจากพรหม พ้นจากวิภวาทที่ว่าปรารถนาไ
เพราะ “๒. ผมอยากจะออกจากวิภวาท ทำได้อย่างไรครับ ผมจะออกจากวิภวาท”

ก็ทำสมาธินี้แหละครับ สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ ไม่มีสมาธิไม่เกิด
ภาวนามยปัญญา ไม่เกิดภาวนามยปัญญา就是不เกิดมรรค ไม่เกิดมรรค就是不เกิดขั้น ธรรมขั้น
ขั้นที่เป็นดาบเพชรที่จะไปชำระล้างกิเลส

อยากจะพ้นจากภพก็ต้องค้นหาตัวภพให้เจอ แล้วค้นหาตัวภพ ภพอย่างหยาบ ภพ
อย่างกลาง ภพอย่างละเอียด สักกายทิฐิ วิจิกิจา สิลัพพตปราค มันก็ตั้งอยู่บนภพอย่าง
หยาบๆ เพราะกระแสนั้นมี

เวลาหลวงตาท่านเทศน์ว่าการ เวลาตัดกิเลสเป็นขั้นๆ เข้ามา มันหัดสั้นเข้ามาๆ หัดสั้น
เข้ามาจนเป็นตัวมันนะ

แต่ถ้าเป็นธรรมชาติจิตมันส่งออก พุทโธ พุทธะ ตัวจิตมันเสวยอารมณ์ มันส่งออกไป
มันก็มีกระแสของภพออกไป ฉะนั้น เวลาพิจารณาไปแล้ว สักกายทิฐิ วิจิกิจา สิลัพพตปราค
สมันชาต พระโสดาบันเกิดอีก ๗ ชาติ เ็งไม่รู้เรื่องกันเลยหรือวะ ถ้าเ็งจะพ้นจากวิภวาท

วิภวาทไม่มีต้นไม่มีปลายนะ นับภพนับชาติไม่ได้ แต่เวลาสักกายทิฐิ วิจิกิจา
สิลัพพตปราคมันชาตไปตั้งแขนชาต สังโยชน์ ๓ ชาตจากจิต ถ้าสังโยชน์ ๓ ชาตจากจิต ภพ
อย่างหยาบๆ มันถึงรู้ได้ไง

นี่ “บรรลุธรรมๆ”

เฮ้ย! เ็งไม่รู้จะไรกันเลยหรือ เ็งไม่รู้จักวิภวาทเลยหรือ

นี่เ็ง “อยากจะออกจากวิภวาท จิตนี้อาศัยอยู่ในวิภวาทแล้วมันอาศัยอยู่” มันพูดนี้มัน
กลับกันหมด เห็นไหม “มันอาศัยวิภวาท”

วิภูฏะเป็นวิภูฏะ กามภพ รูปภพ อรูปภพ ถ้าเป็นพระโสดาบันอีก ๗ ชาติ สกิทาคามี อนาคตามี ไม่เกิดบนกามภพ ไม่เกิดตั้งแต่เทวดาลงมา ภพอยู่ไหน สังสารวิภูฏอยู่ไหน แล้วจิตอยู่ไหน ใครเป็นคนเสวยภพ ใครอยู่ในภพ ใครอยู่นอกภพ ใครรู้จักภพรู้จักชาติ

ถ้ามันปัจจัยตัดตั้ง สันติภูฏิกโก จิตดวงนั้นรู้

ฉะนั้นที่บอก “บรรลุลหรรรมฯ”

บรรลุลหรรรมฯ มันบรรลุลหรรรมเป็นไปไม่ได้ ถ้าบรรลุลหรรรมอีก ๗ ชาติ นี่ไง สักกายทิภูฏ วิจิกิจฉา สิลัพพตปราคาส การลูปคลำในศีลจบครบ พระโสดาบันนะ ใ้โฮ! เรื่องศีลเรื่องธรรม ยอดเยี่ยม เพราะอะไร เพราะมันเห็นผลถึงว่า เราถ้าจะเกิดอย่างมากที่สุดอีก ๗ ชาติ แล้วถ้ามันจะแสวงหาให้ไม่เกิดเลยละ

จากเรา เราปุ่กชนคนหนาเรายังจับผิดจับถูกใช้ใหม่ แต่พระโสดาบันเขาจับให้มัน คั้นให้ตาย เขาจับเต็มไม้เต็มมือเขาแล้ว เขาจะมากลุ่มๆ คลำๆ ในศีลใหม่ เขาจะมากะล่อนปลิ้นปล้อนต่อแหล่ใหม่ เขาจะพลิกจะแพลงใหม่ มันเป็นไปไม่ได้ มันเป็นไปไม่ได้ตรงภพนี้แหละ

ตรงที่ว่า สักกายทิภูฏ วิจิกิจฉา สิลัพพตปราคาส สังโยชนขาดไป จิตมันสังโยชนที่ขาดไปมันรับรู้ในจิตของมัน แล้วรับรู้ในจิตของมัน แล้วจิตมันมีคุณภาพอย่างไร มันรู้อะไร สถานะอะไร สถานะสูงต่ำนะ ถึงเป็นบุคคล ๔ คู่

ฉะนั้น สิ่งที่ถามมาๆ มันเป็นข้อสงสัย มันเป็นเรื่องจินตนาการ มันเป็นเรื่องอำนาจวาสนา มันเป็นเรื่องจิตนิสัย

ที่เราพูดนี้ เพราะว่าคนที่ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติเข้มข้นเข้มแข็งแล้วอยากจะฝึกหัดปฏิบัติมากนะ แต่ไปเจอครูบาอาจารย์ที่ไม่เป็น ไม่รู้ ตัวเองก็งอยู่แล้ว แล้วไปเจอครูบาอาจารย์ที่ยิ่งงเข้าไปใหญ่ มันก็เลยกลายเป็นใบพัดเลย เป็นวังวนงหมุ่นอยู่อย่างนั้นเลย แล้วก็หมุ่นอยู่อย่างนั้นนะ

แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงนะ เราก็ต้องฝึกหัดปฏิบัติ แล้วถ้าฝึกหัดปฏิบัติก็ปฏิบัติแบบผู้ถามนี่แหละ การฝึกหัดปฏิบัติจากสมมุติบัญญัตินี่แหละ การฝึกหัดก็จากจิตที่มันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะนี้ แต่เวลาทำไปแล้วเราจะต้องมีข้อวัตรปฏิบัติคือมีจุดยืน มันจะไปรู้ไปเห็นอะไรไม่เอาๆ นั่นคือส่งออก ส่งออกนี้เราใช้พลังงาน เสียพลังงานไปมากมายเกินไป เราสงวนพลังงานของเรา สงวนพลังงานไว้ในจิตนี้ สงวนพลังงานไว้ให้มีความสงบระงับ

เพราะว่า พระพุทธศาสนา พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน จิตดวงนี้ตื่นขึ้นแล้วฝึกหัดปฏิบัติ สะดุ้งตื่นแล้วบรรลุนิพพานไม่มี มันต้องบรรลุนิพพานด้วยภาวนามยปัญญา ทุกข์เหตุให้เกิดทุกข์ นิโรธดับทุกข์ด้วยมรรค ๘ มรรค ๘ ต้องสมบูรณ์แบบ

นี้มรรค ๘ มันสมบูรณ์แบบหรือมันขาดตกบกพร่อง มันขาดสิ่งใดไป มันแต่ครั้งแต่ละตอน ฝึกหัดบ่อยครั้งๆ ไง

เวลาฝึกหัดก็ฝึกหัดแบบที่เขียนมาครั้งที่แล้วว่าฝึกหัดแล้วไปเจอไฉนๆ แต่เจออย่างนั้นเจอแล้ววางใจ

ถ้าเป็นครูบาอาจารย์นะ ท่านบอกว่าชี้หมา ชี้หมา ชี้หมาคือเป็นเรื่องไร้สาระ ไร้สาระ ไร้สาระ แต่เราไปเห็นสิ่งนั้นแล้วเราเป็นของยิ่งใหญ่ แล้วไปเห็นของสิ่งนั้นเป็นของที่น่าเชิดชู มันก็ไปหมดนะสิ

มันเป็นเรื่องไร้สาระไป ปฏิบัติก็เห็นกันทุกคนนะ แล้วเห็นแล้วได้อะไร นั่นละตัวล่อ นั่นละตัวส่งออก แล้วตัวชักนำไป ชักนำไปไหน ชักนำไปให้พญามารมันชี้เล่นไป

สัมมาสมาธิ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี รู้สิ่งใดแล้ววาง แล้วเดินหน้าต่อไป ฝึกหัดประพฤติกปฏิบัติทำความสงบของใจให้มันคง แล้วให้เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม

ทำไมต้องเห็น

นั่นแหละคือภวสวอย่างหยาบ สถานที่ที่การก่อตัวของกิเลส สถานที่ที่กิเลสมันยึดครอง แล้วธรรมะนี้จะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติภาวนามยปัญญาไปนิโรธณะดับมันให้ได้ ทำลายล้าง ทำลายล้างด้วยการภาวนา

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ บอกว่า ที่ผู้ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติตัดป่าทั้งป่าคือปารกข์ของกิเลส แต่ไม่ได้ตัดต้นไม้มันแต่ต้นเดียว

คือมันเป็นนามธรรม มันเป็นความรู้สึก มันเป็นกิเลสภายในใจ เป็นสิ่งที่เป็นพญามาร มันไม่ใช่ต้นไม้อะไรที่เขาปลูกกันขึ้นมาภายนอก แต่ภายในมันรกร้างไปด้วยกิเลสตัณหาความทะยานอยาก

นี่ตัดป่าทั้งป่า ตัดป่าทั้งป่า ไม่ได้ตัดต้นไม้มันแต่ต้นเดียว กิเลสตายราบคาบ เอวัง